

Тетяна ГРОМКО,

orcid.org/0000-0002-4661-4302

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

(Кропивницький, Україна) *gromkotv@gmail.com*

ЛЕКСИКОГРАФУВАННЯ ОНІМІВ ГОВІРКИ ЗА КОРПУСОМ МОНОГОВІРКОВИХ ТЕКСТІВ

У статті подається теоретичне обґрунтування словника онімів говірки за корпусом текстів, метою якого є представлення системи власних імен як значущої складової частини лексику говірки. Словник онімів типологічно за об'єктом опису є діалектним; за предметом опису – аспектним (ономастичним). Особливістю презентованого «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» є включеність до словникової системи говірки, поданої в Тезаурусі говірки (повного базового) як аспектного словника-супутника. Основний комплекс словника об'єднує усі розряди онімів – від антропонімів і топонімів, мікротопонімів до кличок тварин, позначень марок побутової техніки, назв установ та ін. Можливість функціонального подання усіх онімів на рівних правах – літературних, загальноукраїнських і територіально обмежених у вживанні, вузькоговіркових одиниць, високочастотних і рідкісних онімів, одиниць активного і пасивного словникового запасу та ін. – сприяє різноаспектному їх опису, лінгвістичній та екстралінгвістичній інтерпретації. Дискурсивне вживання власних назв демонструє широку зону контекстів: її метатекстовий матеріал подає рефлексію говірки у відношенні до онімів як особливого класу слів і несе важливу інформацію про осмислення говірконосіями форми, семантики та вживання онімів. Це відкриває багатий і різноманітний світ властивостей і зв'язків компонентів мікротекстів із іншими одиницями номінальної лексики говірки.

Системне укомплектування всіх ономастичних розрядів онімів говірки в один словник і водночас включеність його до моноговіркового словникового комплексу дозволять вивчати зв'язки різних типів онімів і апелюватимуть, їхню взаємодію, видові зміни, динаміку тощо у складі монографічного опису говірки. Словник онімів говірки можна вважати і репрезентантом лінгвокультурологічних уявлень говірконосіїв, і джерелом реконструкції мовної картини світу носіїв окремої говірки як носіїв традиційної народно-мовної культури та концептосфери.

Ключові слова: лексикографія, ономастика, онім, говірка, словник говірки, тезаурус, дескрипція, монографічний опис, корпус текстів, мікроконтексти, параметризація.

Tetiana HROMKO,

orcid.org/0000-0002-4661-4302

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

(Kropyvnytskyi, Ukraine) *gromkotv@gmail.com*

LEXICOGRAPHY OF ONYMS OF DIALECTAL SPEECH ON THE CORPUS OF MONOGRAPHIC TEXTS

The article presents a theoretical substantiation of the dictionary of onyms of speech with the body of texts, the purpose of which is to present the system of proper names as a significant component of the lexicon of speech. Dictionary of onyms typologically is dialectal by the subject of description and aspectual by the object of description. The peculiarity of the presented "Dictionary of onyms of the steppe dialect of Pishchanyy Brid village of Central Ukraine" is the inclusion into the system dialect dictionary, filed in speech thesaurus (full based) as an aspect companion dictionary and, in addition, based on Corpus of dialectal speech texts that defines originality of its lexicographical completing and parameterization. The basic range of vocabulary of onyms combines all categories – from anthroponomical and microtoponymical names to animal nicknames, symbols brands of home appliances, names of organizations, etc. The ability to functional submitting of all onyms on an equal footing – literary, all-Ukrainian and territorially limited in use, narrow-minded units, high-frequency and rare onyms, units of active and passive vocabulary, etc. – contributes to differently aspectual description of them, and extra-linguistic interpretation. Discursive usage of proper names is demonstrated by the broad area of contexts: its metatextual material takes reflection dialects in relation to onyms as a special class of words and carries important information about understanding dialectal form, semantics and the usage of onyms. This opens up a rich and diverse world of properties and connections of microtext components with other units of nominal vocabulary.

Systematic acquisition of onomastic categories of onyms dialects in onyms of speech in the one dictionary and at the same time the including it into monodialectal dictionary complex allows studying of different connections and various types of onyms and appellative noun, and their interactions, modifications, dynamics, etc. Dictionary of onyms of the dialectal speech can be qualified as a representative to lingvoculturological ideas of speakers as a and source of reconstruction language picture of the world of separate dialect speakers as a speakers of traditional linguistic culture and conceptual area.

Key words: *lexicography, onomastics, onym, dialect, dialect dictionary, thesaurus, description, monographic description, corpus of texts, microcontexts, parameterization.*

Постановка проблеми. Утверджений у лінгвістиці текстоцентричний підхід на рубежі ХХ–ХХІ ст. закономірно приводить і до постановки завдання вивчення власних назв, представлених у діалектному мовленні. Лінгвістично обґрунтовано, що дослідження ономастикону певного мовного угруповання, мовної системи дасть можливість відповісти на ряд теоретичних питань діалектології й ономастики, які стосуються особливостей слововживання онімів у лексиконі, складу та варіантів цих одиниць і особливостей їх функціонування в мовленні, «співвідношення онімів в ономастичній системі» (Горпинич, 2006: 15) тощо. Інтерес до лексикографічного подання онімів як широкого класу слів, що містить різнобічну лінгвістичну, історичну, культурологічну інформацію, значущу для дослідників різних сфер гуманітарного знання, демонструє важливість укладання корпусу ономастичних словників.

Аналіз досліджень. Аналіз теоретичної та емпіричної бази сучасної ономастики свідчить, що в українському мовознавстві загалом не всі класи онімів охоплені фаховими дослідженнями (Голікова, 2012: 124). Так, наприклад, сучасна антропонімічна лексикографія, хоч і значно активніше розвивається, ніж у попередні роки, однак ще й нині не охопила усього антропонімікону української мови (Шепель, 2014: 34). Словникарство в галузі власних найменувань осіб представлено кількома лексикографічними виданнями імен людей («Словник власних імен людей» Л. Г. Скрипник і Н. П. Дзятківської (Скрипник, 2005) і «Словник українських імен» І. І. Трійняка (Трійняк, 2005), низкою словників прізвищ, упорядкованих В. О. Горпиничем (у співавторстві з Ю. Б. Бабій, І.А. Корнієнко, Т.В. Тимченко) (Горпинич, 2000; Горпинич, 2003; Горпинич, 2005; Горпинич, 2007), П. П. Чучкою «Історико-етимологічний словник прізвищ закарпатських українців» (Чучка, 2005).

За спостереженням за лексикографічною практикою, фіксація системи онімів відображається у великому класі словників, куди входять різні підтипи ономастиконів – історичні та сучасні, літературні та діалектні, нормативні та реєструвальні тощо. Діалектна онімія між тим нині представлена досить скромно (Волинь (Аркушин, 2006–2007;

Аркушин, 2009; Аркушин, 2013; Аркушин, 2016), Закарпаття (Сюсько, 2011)). У ній переважно описується онімічна система колективу носіїв мови (надбузькі говірки (Богдан, 2000), гуцульські (Близнюк, 2000) та ін., поодинокі представлені в збірнику «Українська ономастика: бібліографічний покажчик» (Українська ономастика, 2013). Ономастикон говірки як мовної системи допоки не був предметом словникового опису.

Діалектні описи номінальної лексики та фразеології (Сагаровський, 2011–2013) широко представлені в українській діалектології, однак оніми в лексиконі окремої говірки на матеріалі мовлення носіїв поодинокі лексикографувалися.

З іншого боку, вже підкреслювалося, що фактологічне підґрунтя у зарубіжному та вітчизняному мовознавстві має важливість представлення ономастичної системи окремого говору (див. указані вище словники Г. Л. Аркушина та М. І. Сюська), діалектного континууму (Трійняк, 2005), проблеми діалектних текстів як джерел ономастичного матеріалу (Голев, 2008), сприйняття ономастичного матеріалу мовною свідомістю мовця (Іванцова, 2015), реконструкції прагматичних установок говіркового мовлення, синтагматичних (наприклад, вокативів в антропонімах).

Актуальними продовжують бути питання верифікації онімів у лексиконі говірки (Осташ, 1989; Яцій, 2008; Щербина, 2015; Щербина, 2018) або навіть конкретних особистостей, складу цих одиниць і особливостей їх функціонування (Осташ, 2000), «співвідношення кола онімів у літературному й діалектному узусах» (Рут, 1998: 140), що демонструє варіанти окремих онімів у діалектній мові та просторіччі як репрезентант розвитку мови, до того ж, сприяє вирішенню дискусійної проблеми лексичного значення онімів.

Розвиток ономастичної парадигми сучасного мовознавства відзначається зверненням до мовної практики реальних носіїв мови реальних мовних колективів у часі й просторі. Укладений у перспективі масштабний український корпус власних назв дасть можливість уявити загальну картину вживання онімів у всіх формах національної мови, лінгвістично інтерпретувати їх. Такі стратегії спонукають до лексикографування онімів одного з найменших сегментів діалектного членування

мовлення – говірки – за корпусом текстів, орієнтованим на монографічний опис говірки. Звідси впливає **мета статті** – теоретичне обґрунтування словника онімів говірки та демонстрація особливостей укладання на прикладі «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України».

Виклад основного матеріалу. Словник онімів говірки (далі – СОГ) є фрагментом у всебічному дослідженні феномену говірки в лексикографічному аспекті. Метою такого словника є представлення системи власних імен як значущої складової частини лексики говірки.

Типологічно СОГ за об'єктом опису є діалектним; за предметом опису такий словник належить до класу аспектних (ономастичних). Основний комплекс словника об'єднує усі розряди онімів, що дає можливість, споглядаючи їхні індекси (deskрибування), монографічно досліджувати увесь комплекс інформації. Такий словник є новим підтипом не тільки у класі словників власних назв, а й у класі діалектних лексиконів.

За характером використовуваних джерел можна класифікувати з урахуванням указаної специфіки укладання СОГ.

По-перше, основний фактаж онімів представлений з опорою на усну мовну практику носіїв говірки як практично єдину форму її побутування. Тож укладання такого типу словника – це лексикографування корпусу текстів говірки, базованого на мовленні говірконосіїв.

По-друге, джерелом поповнення СОГ може бути матеріал, зібраний за анкетами для збирання ономастичного матеріалу (наприклад, антропоніми, зооніми, мікротопоніми).

Третім джерелом є дані найрізноманітніших записів (метричні книги, акти реєстрації цивільного стану, карти, культурологічні записи тощо).

Умови такої фіксації мовної практики говірконосіїв дають діалектології унікальну можливість спостерігати функціонування онімів у діалектному дискурсі. «Уключеність у цей дискурс <...> дозволяє інтерпретувати словниковий матеріал з урахуванням як фактів самого тексту, так і знання екстралінгвістичних складників ситуації його породження» (Иванцова, 2015: 5).

СОГ є першим досвідом поєднання інтересів теорії говірки як мовної системи, діалектології, ономастики та лексикографії, що демонструє характерну для сучасної лінгвістики міждисциплінарну взаємодію. Однією з його особливостей є також включеність до словникової системи говірки, поданої в тезаурусі говірки (далі – ТГ), орієнтованому на монографічний її опис. Ця т. зв.

ідея словників-комплексів, яка дедалі більше привертає увагу лексикографів, проте їх реалізація на практиці досі не відбувається.

На наше переконання, саме Тезаурус говірки може виступати як повний базовий словник, а СОГ як один із аспектних словників-супутників доповнюватиме його дані ономастиком говірки. Такий словниковий комплекс розширює можливості вивчення взаємозв'язку онімичної й апеллятивної лексики.

СОГ, з одного боку, спирається на методологічні принципи повного словника говірки, згідно з нашою концепцією – ТГ, укладеного на основі корпусу усних текстів; а з іншого – трансформує їх стосовно нового, онімного матеріалу. Ефективність лексикографічного методу підкреслюється оформленням ономастичного словника саме як додатка до ТГ за корпусом текстів говірки у зв'язку зі своєрідністю його лексикографічної параметризації.

Максимальна повнота відображення онімного простору говірки у СОГ може досягатися: по-перше, через включення до нього усіх розрядів власних назв – від антропонімів і топонімів, мікротопонімів до кличок тварин, позначень марок побутової техніки, назв установ та ін.; по-друге, шляхом подання відповідного на рівних правах літературних, загальноукраїнських і територіально обмежених у вживанні, вузькоговіркових одиниць, високочастотних і рідкісних онімів, одиниць активного і пасивного словникового запасу та ін.

У СОГ лексикографуються неповністю засвоєні оніми, відтворення звукової оболонки яких викликає в інформантів-говірконосіїв труднощі, а також загальномовні власні імена з відображенням периферійних говіркових явищ, представлених у номінальній лексиці (наприклад, вокативів).

Різноаспектний опис одиниць лексики говірки проявляється в багатопараметризованій структурі словникових статей, які включають вказівку на розряд оніма, функціональну характеристику, системні зв'язки лексикографованих одиниць – варіантні, мотиваційні, омонімічні тощо.

Своєрідність онімного матеріалу полягає в появі нових поміт відповідно до нового типу словника. Так, дискурсивне вживання власних назв демонструє широку зону контекстів – репрезентацію фрагментів говіркового мовлення, а також метамовну рефлексію говірки у відношенні до онімів як особливого класу слів.

Метатекстовий матеріал несе важливу інформацію про осмислення говірконосіями форми, семантики і вживання онімів, вона відображена

в інтерпретаційній зоні – зоні контекстів. Це відкриває багатий і різноманітний світ властивостей і зв'язків компонентів мікротекстів з іншими одиницями номінальної лексики говірки.

Відображення функціональних особливостей ономастичного пласту лексики може бути спостережене переважно у спонтанному мовленні говірконосіїв. Особливий інтерес серед них становлять метатексти, у яких можуть демонструватися особливості мовної рефлексії говірконосія у сфері онімів (тексти, що за темарієм спонукають мовців до відображення низки власних назв, наприклад, зоонімів у розмові про догляд за тваринами, антропонімів у меморатах родинного спрямування, мікротопонімів у навігаційних вказівках тощо).

Системне укомплектування всіх ономастичних розрядів онімів говірки в один словник і водночас включеність його до моноговіркового словникового комплексу дозволять вивчати зв'язки різних типів онімів і апелютивів, їхню взаємодію, видозміни, динаміку тощо у складі монографічного опису говірки.

Укладений нами «Словник онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» є першим українським діалектологічно-ономастичним досвідом заповнення цієї лакуни у всебічному дослідженні феномена говірки в лексикографічному аспекті. Представляючи систему власних імен лексику досліджуваної говірки, типологічно презентований словник є діалектним (за об'єктом опису), а за предметом опису належить до класу аспектних (ономастичних).

Основні джерела словника – це різним чином записане мовлення говірконосіїв, подане у корпусі текстів говірки, матеріал, зібраний за спеціально укладеною «Анкетою для збирання ономастичного матеріалу», а також дані письмових джерел (метричні книги, акти реєстрації цивільного стану, карти, культурологічні записи тощо).

Для вивчення мовної практики говірконосіїв ми послуговувалися невимушеним спілкуванням із родичами, односельцями, респондентом у різних формах: меморатів, окликів, у висловлюваннях, що містять автобіографічні відомості, навіть поодинокі трактування місцевих говіркових фразеологізмів із компонентами «Анька», «Біжани», «Москаленки»). Ці наративи дають унікальну можливість спостерігати функціонування онімів у діалектному дискурсі. Це, з одного боку, дозволило спостерігати екстралінгвістичні складники ситуації породження різних класів онімів, а з іншого – інтерпретувати словниковий матеріал з урахуванням фактів самого контексту (парадиг-

матичних, синтагматичних відношень, фонетичних видозмін онімів тощо).

Матеріал систематично збирався методом діалектологічного включення в мовне існування говірки, що є актуальним як для всебічного її вивчення, так і для ономастичних розвідок. Адже говірка як мовна система, звісно, потребує в її дескрибуванні поєднання інтересів діалектології, ономастики та лексикографії, що є показником міждисциплінарної взаємодії як вимоги сучасної лінгвістики.

«Словник онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» демонструє т. зв. «включеність» до словникової системи говірки, репрезентованої Тезаурусом говірки як одним із аспектних словників-супутників. Саме такий словниковий комплекс сприяє глибшому студюванню взаємозв'язку онімної й апелютивної лексики, що є вимогою дескрипції говірки як мовної системи. Її ефективність забезпечується відображенням в усій специфіці лексикографічної параметризації онімного складу говіркового мовлення, яке за оформленням відрізняється від основного лексику, що й визначає оформлення ономастичного словника саме як додатка до «Тезауруса говірки...».

Онімний простір говірки у «Словнику онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» включає усі розряди власних назв:

– топонімів: агрооніми (*Аркушин город, Сазінове поле, Таськина земля*); гідроніми (*р. Чорний Ташлик, Буг, Шевченківський ставок, струмок Рівчак*); дримоніми (*Дерева, Кленок, Шовковичья*); мікротопоніми (*Аеродром, Дачі*); ойконіми (*Крикунка, Коколова*); ороніми (*Балка, Низ, Покат*); годоніми (*Степова, Держинського*); хороніми (*Степ*).

– антропонімів: імена (*Борис, Нютка, Петька, Маріка*); прізвища (*Коваль, Марусенко, Сабатаж, Чоботарь*); прізвиська (*Громчиха, Сагайдачка, Болтянова*);

– зоонімів: ваконіми (*Лютка, Чорнушка*); гіпоніми (*Авдій, Мурай*) кіноніми (*Шарік*), парконіми (*Альвіна*); феліноніми (*Фрося*);

– інші назви, пов'язані з громадським і суспільним життям: артионіми («*Вставай!*», «*Просто Марія*», «*Будулай*», «*Стецько*»); позначень марок техніки (*Жигуль, Мерс, Соня, Чізета, Луч*); назв установ (*Паріхмахерська, Пожарка, Чайна*) та ін.

Оніми лексикографуються шляхом подання відповідного на рівних правах до літературних, загальноукраїнських і територіально обмежених у вживанні, вузькоговіркових одиниць, високо-

частотних і рідкісних онімів, одиниць активного і пасивного словникового запасу та ін. До них належать і неповністю засвоєні оніми, відтворення звукової оболонки яких викликає в інформантів-говірконосіїв труднощі або ремотивацію (*Ноукраїнка* (Новоукраїнка), *Адес* (Одеса), *Архангельське* (Новоархангельськ)), а також загальнономвні власні імена з відображенням периферійних говіркових явищ, представлених у номінальній лексиці (*Вуркута* (Воркута), *Первомайське* (Первомайськ)).

Багатопараметризована структура вокабул словника орієнтована на різноаспектний опис його одиниць: вказівку на розряд оніма, функціональну характеристику, системні зв'язки лексикографованих одиниць – варіантні, мотиваційні, омонімічні тощо.

Новизна «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» полягає у демонстрації оніма в контексті (у фрагментах говіркового мовлення), який, по суті, є первинним, адже більша частина онімів є вибіркою з корпусу говіркового усного мовлення.

Інтерпретаційна зона – зона контекстів – виступає відображенням метатекстового матеріалу онімного простору: властивостей і зв'язків компонентів мікротекстів з іншими одиницями номінальної лексики говірки. Відображення функціональних особливостей ономастичного пласту лексики спостережене переважно у спонтанному мовленні говірконосіїв. Особливий інтерес серед них становлять метатексти, у яких демонструються особливості мовної рефлексії говірконосія у сфері онімів (тексти, що за темарієм спонукають мовців до відображення низки власних назв, наприклад, зоонімів у розмові про догляд за тваринами). Системне укомплектування всіх ономастичних розрядів онімів говірки в один словник і водночас включеність його до словникового комплексу дозволять вивчати зв'язки різних типів онімів і апелятивів, їхню взаємодію, видозміни, динаміку тощо у складі монографічного опису говірки.

При укладанні «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» ми керувалися такими основними принципами, як:

1. *Принцип об'єктивації рис говіркового мовлення* (соціальних та індивідуальних), відображений у корпусі текстів говірки з типовими для народномовної культури й індивідуальними особливостями онімів говірконосіїв у їх синтезі. Цей принцип визначає типологічну своєрідність лексики говірконосіїв і відображає повний склад

власних назв, зафіксованих у їхньому мовленні. В ономастиконі говірки переважають антропоніми, номінації осіб ближнім оточенням, прізвиська, зооніми, топоніми навколишнього простору – рідного села, навколишніх населених пунктів – і загальнономвні топографічні назви віддалених географічних об'єктів, почасти видозмінені говірковою вимовою і граматичним устроєм, а також семантизовані мікротопоніми з урахуванням наївних географічних уявлень говірконосіїв. Ілюстративний матеріал, безперечно, демонструє норми говіркового узусу, процеси трансформації онімичного фонду зі зміною застарілих назв новими, культурні традиції села (найменування ігор, танців і пісень, народних, світських і церковних свят, ритуальних обрядів та ін.).

2. *Принцип подачі власних і загальних імен* реалізується у презентованому словнику з одночасним віднесенням суперечливих або суміжних випадків уключення різних класів слів. Дозволяє поповнити ономастичний словник одиницями, що займають проміжне положення між онімами й загальноновживаними назвами. У словникових статтях із подібними одиницями робляться відсилання до відповідних статей Тезауруса говірки як базового повного словника. Це, наприклад, нелітературні найменування сортів овочів (*американка, синьоглазка*), номінації поширених у побуті лікарських препаратів (*аналгін, зеленка, йод*), відносних прикметників від назв держав (*турецький, китайський*), найбільш відомих назв релігійних і державних свят (*Іллі, Варвара, День Перемоги, Восьме*) тощо. Подібні одиниці ввійшли і до Тезауруса говірки, і до СОГ через відсилання у словникових статтях. Подаються також відантропонімі апелятиви (типу *Грицик* «бур'ян, однорічна рослина *Capsella bursa-pastoris* L.») і фразеологізми, у складі яких є імена (*взятись як Анька за поклони, Анькин хлопець, до Аміня докотиється, Біжанівська вулиця, Христос з тобою!, на Коколову через Київ, Карачун з Карачунки, од куті до Різдва*).

3. *Принцип поєднання тезаурусного й ономастичного інтерпретування варіантних одиниць* полягає в окремих особливостях упорядкування варіантних одиниць, у виокремленні ряду функціональних поміт, способів передачі усної мови та ін. Об'єднує СОГ із ТГ спільна установка на широке включення ілюстративного матеріалу за допомогою діалектологічної фонетичної транскрипції.

СОГ містить різнобічну інформацію про систему власних назв однієї мовної системи, дає відомості про обсяг ономастикону говірки, спів-

відношення онімів різних класів, їх склад і структуру, ядерні та периферійні зони. Матеріали словника будуть корисні також при науковому дослідженні складної проблеми семантики власних назв.

Наводимо фрагмент онімів, зафіксованих у «Словнику онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України»:

АВЕКІН [А'век'ін] – ч. оф. *прізви.*

АВЕКІНА [А'век'іна] – ж. оф. *прізви.*

АВСКІН [А'в'ек'ін] – ч. гов. *прізви.* за оф. *прізви.*

АВЕКІН. [ну А'в'ек'ін на гру'зов'і 'йїздит'// хто ше?].

АВСКІНОВА [А'в'ек'інова] – ж. *прізви.* за *прізви.* **АВСКІН.** [В'ера А'в'ек'інова *конци'р'в'ірує з оли'чої'//уксус не л'є*].

АВСКІНША [А'в'ек'інша] – 1. ж. *прізви.* за *прізви.* **АВСКІН.** [на то'ку А'в'ек'інш'а/ на в'ісо'в'і]; [А'в'ек'інш'і не 'даў Бог д'і'теї]. 2. *вако-нім* за *прізви.* господарки **АВСКІНША** 1. [йа А'в'ек'іншу 'л'убл'у ди'виц'а/ із д'руг'их ко'р'іу' 'ч'іста та'ка/у'хожшина].

АВДЄЙ [Аў'д'єй] – *гіпонім (кінь).* [л'убиц' свого Аў'д'єйа з ло'шатка'//циган же ж].

АВРАМОВИЙ ГОРОД [Аў'рамовий го'род] – мікротоп., назва *земельної ділянки* власника з оф. ім. **АВРАМ.** [Аў'рамовий го'род йак по к'нижк'і об'робл'ані].

АВРАМОВИЙ САД [Аў'рамовий сад] – мікротоп., назва *присадибного саду* власника з оф. ім. **АВРАМ.** [Аў'рамовий сад треба було 'бач'ім'//в'ін при'ш'чепами зан'і'маўс'//то пона'сад'уваў та'к'і 'йаблун'і і г'руш'і/шо ні ў'кого не було//а то'д'і ше ї при'ш'чепи поро'биў//на од'ном 'дерев'і два-три 'сорти 'йаблук'//йак у М'і'чур'іна]; [нов'і хаз'аїни Аў'рамовий сад 'вирубали/ не догл'адали//а там сад'!! в'ін же ж агро'номом буў//шо з дру'г'іх м'ест 'л'уди при'ї'їжали ди'виц'а].

АВРАМОВИЧ [Аў'рамович] – ч. по *батькові* за ч. оф. ім. **АВРАМ.** [Аў'рамович г'рає на ба'йані]

АВРАМЧИК [Аў'рамчик] – ч. гов. сім. ім'я [так 'д'іда л'убила//ка'зала 'т'іки Аў'рамчик/'д'ідик Аў'рамчик].

АВРОРА [Аў'рора] – *ваконім.* [ко'рову Аў'рора звут'].

АЛЕКСЕСЕНКО [Алек'сейенко] – оф. *прізви.*

АЛИЙ [Алиї] – 1. *кінонім.* [оў'ч'арок з'вут'ў'с'і 'Алиї'//йак у 'ф'іл'м'і о'тому/про погра'н'іч'ник'іу]. 2. *орнітонім (півень).* [ўже 'Алиї куку'р'іч'є].

АЛИК [Алик] – ч. гов. ім'я **ВАЛЕНТИН.**

АЛИКОВА [Алик] – ж. *прізви.* за ч. гов. іменем **АЛИК.**

АЛИЧА [Али'ча] – *мікротоп.,* назва *лісо-смуги*, де росте багато аличі. [в Али'чу з 'Кол'оіу 'йїздили'//назб'і'рали ш'іс'т'в'іді'єр].

АЛБАБА [Ал'ібаба] – ч. *прізви.* [з 'того к'і'на/шо ў'с'і ди'виліс'/ «Ал'ібаба/ і 'сорок раз'бої'н'ік'іу'//в'ін і з 'виду ски'дайц'а].

Висновки. Особливістю Словника онімів говірки є включеність до словникової системи поданої в Тезаурусі говірки. Основний комплекс презентованого «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України» об'єднує всі розряди онімів, що сприяє різноаспектному їх опису, лінгвістичній та екстралінгвістичній інтерпретації. Дискурсивне вживання власних назв демонструє широку зону контекстів, метамовну рефлексію говірки у відношенні до онімів як особливого класу слів.

Системне укомплектування всіх ономастичних розрядів онімів говірки в один словник і водночас включеність його до моноговіркового словникового комплексу дозволять вивчати зв'язки різних типів онімів і апелятивів, їхню взаємодію, видозміни, динаміку тощо у складі монографічного опису говірки. Словник онімів говірки можна кваліфікувати і як репрезентант лінгвокультуро-рологічних уявлень говірконосців, і як джерело реконструкції мовної картини світу носіїв окремої говірки як носіїв традиційної народно-мовної культури та концептосфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель : у 3 т. Луцьк : Вежа, 2006–2007.
2. Аркушин Г. Л. Словник прізвиць північно-західної України : у 3 т. Луцьк : Вежа, 2009.
3. Аркушин Г. Л. Словник варіантів власних імен північно-західної України. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. 372 с.
4. Аркушин Г. Л. Словник прізвищ північно-західної України і суміжних земель. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 556 с.
5. Аркушин Г. Л. Словник зоонімів північно-західної України. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2016. 288 с.
6. Близнюк Б. Б. Особливості становлення гуцульських прізвищ. *Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць / відп. ред. Я. Закревська. Львів, 2000. С. 166–174.
7. Богдан С. К. Варіанти власних імен у надбужьких говірках. *Культура слова*. 2000. Вип. 55–56. С. 70–74.
8. Голев Н. Д., Дмитриева Л. М. Единство онтологического и ментального бытия топонимической системы (к проблематике когнитивной топонимики). *Вопросы ономастики*. 2008. № 5. С. 5–17.

9. Голюкова Н. С. Антропонімичні словники в українській лексикографії. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. С. 123–127.
10. Горпинич В. О. Вся Гуляйпільщина в іменах та прізвищах. Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. 384 с.
11. Горпинич В. О. Прізвища степової України. Дніпропетровськ : ДНУ, 2000. 405 с.
12. Горпинич В. О., Корнієнко І. А. Прізвища Дніпропетровського Припоріжжя. Словник. Дніпропетровськ : Пороги, 2003. 272 с.
13. Горпинич В. О., Корнієнко І. А. Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України : монографія. Дніпропетровськ ; Миколаїв, 2006. 236 с.
14. Горпинич В. О., Тимченко Т. В. Прізвища Правобережного Степу. Словник. Дніпропетровськ : Пороги, 2005. 323 с.
15. Иванцова Е. В., Берестова Е. А. Идиолектный ономастикон сибирского старожила / под ред. Е. В. Иванцовой. Томск : Изд-во Томс. ун-та, 2015. 308 с.
16. Остап Н. Л. До питання про топонімію Наддністрянщини (на матеріалі говірки села Стриганці Тисменицького району Івано-Франківської області). *Науково-технічна революція і сучасні процеси розвитку лексики української народно-розмовної мови* : тези доп. республ. наук. конф. (Ужгород, листопад 1989 р.). Ужгород, 1989. С. 105–106.
17. Остап Р. І. Із життя сучасних українських прізвищ. *Українська пропріальна лексика* : Мат-ли наук. семінару (Київ, 13–14 вересня 2000 р.). Київ, 2000. С. 115–121.
18. Рут М. Э. Ономастикон и личность: аспекты проблемы. *Язык. Система. Личность* : Материалы докл. и сообщ. междунар. науч. конф. 21–25 мая 1998 г., Екатеринбург, Россия. Екатеринбург, 1998. С. 138–147.
19. Сагаровський А. А. Матеріали до діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини) : у 2 вип. Вип. 1, 2. Харків : ХНУ, 2011–2013.
20. Сюсько М. І. З народного джерела: карпатоукраїнський зоонімікон у контексті інших слов'янських (і неслов'янських) мов : монографія. Ужгород : Гражда, 2011. 272 с.
21. Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ : Довіра, 2005. 508 с.
22. Українська ономастика: бібліографічний покажчик / уклад. : С. О. Вербич, І. В. Єфименко, І. М. Желізняк; НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 2013. 364 с.
23. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів : Світ, 2005. 701 с.
24. Шепель Ю. О. та ін. Етнокультурні тенденції розвитку народів Нижньої Наддніпрянщини на початку ХХІ століття : монографія / ред.: Ю. О. Шепель ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2014. 131 с.
25. Щербина Т. В. Неофіційні особові найменування в говірці села Журавки Шполянського району Черкаської області. *Мовознавчий вісник*. 2015. Вип. 20. С. 10–15.
26. Щербина Т. В. Прізвищева система говірки с. Журавка Шполянського р-ну Черкаської обл. *Мовознавчий вісник*. 2018. Вип. 24–25. С. 177–186.
27. Яцій В. Матеріали до Словника українських прізвищ (прізвища жителів с. Миколаїв Радехівського р-ну Львівської обл.). *Лексикографічний бюлетень*. 2008. № 17. С. 100–106.

REFERENCES

1. Arkushyn H. L. Slovník mikrotoponimiv i mikrohidronimiv pівnichno-zakhidnoyi Ukrayiny ta sumizhnykh zemel: U 3 t. [Dictionary of microtoponyms and microhydronyms of north-western Ukraine and adjacent lands: In 3 volumes]. Luts'k: Vezha, 2006–2007. [in Ukrainian]
2. Arkushyn H. L. Slovník prizvys'k pівnichno-zakhidnoyi Ukrayiny : U 3 t. [Dictionary of nicknames of north-western Ukraine: In 3 volumes]. Luts'k: Vezha, 2009. [in Ukrainian]
3. Arkushyn H. L. Slovník variantiv vlasnykh imen pівnichno-zakhidnoyi Ukrayiny [Dictionary of variants of proper names of north-western Ukraine]. Luts'k: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrayinky, 2009. 372 p. [in Ukrainian]
4. Arkushyn H. L. Slovník prizvys'ch pівnichno-zakhidnoyi Ukrayiny i sumizhnykh zemel' [Dictionary of surnames of north-western Ukraine and adjacent lands]. Luts'k: Vezha-Druk, 2013. 556 p. [in Ukrainian]
5. Arkushyn H. L. Slovník zoonimiv pівnichno-zakhidnoyi Ukrayiny [Dictionary of zoonyms of north-western Ukraine]. Luts'k: PP Ivanyuk V. P., 2016. 288 p. [in Ukrainian]
6. Blyznyuk B. V. Osoblyvosti stanovlennya hutsul's'kykh prizvys'ch. *Hutsul's'ki hovirky. Línhvistychni ta etnolínhvistychni doslidzhennya*: Zb. nauk. prats' / Vidp. red. YA. Zakrevs'ka [Features of Hutsul surnames. Hutsul dialects. Linguistic and ethnolinguistic research: Coll. Science. works]. L'viv, 2000. pp. 166–174. [in Ukrainian]
7. Bohdan S. K. Varianty vlasnykh imen u nadbuz'kykh hovirkakh [Variants of proper names in the dialects of Nadbuzh. The culture of the word]. *Kul'tura slova*. 2000. Vyp. 55–56. pp. 70–74. [in Ukrainian]
8. HolevN. D., Dmytryeva L. M. Yedynstvo ontolohycheskoho y mental'noho bytyya toponymycheskoy systemy (k problematyke kohnytyvnoy toponymyky) [The unity of the ontological and mental existence of the toponymic system (on the problems of cognitive toponymy)]. *Voprosy onomastyky. Questions of onomastics*. 2008. № 5. pp. 5–17. [in Russian]
9. Holikova N. S. Antroponimichni slovnky v ukrayins'kiy leksykohrafiyi [Anthroponymic dictionaries in Ukrainian lexicography]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Zb. nauk. prats'. Filolohichni nauky*. 2012. pp. 123–127. [in Ukrainian]
10. Horpynych V. O. Vsyia Hulyaypil'shchyna v imenakh ta prizvys'chakh [Whole Huliaipil'shchyna in names and surnames]. Dnipropetrovs'k: DNU, 2007. 384 p. [in Ukrainian]
11. Horpynych V. O. Prizvys'cha stepovoyi Ukrayiny [Surnames of steppe Ukraine]. Dnipropetrovs'k: DNU, 2000. 405 c. [in Ukrainian]

12. Horpynych V. O., Korniyenko I. A. Prizvyshcha Dnipropetrovs'koho Pryporizhzhya. Slovnyk. [Surnames of the Dnipropetrovsk Priporozhhye. Vocabulary]. Dnipropetrovs'k: Porohy, 2003. 272 p. [in Ukrainian]
13. Horpynych V. O., Korniyenko I. A. Antroponimiya Dniprovs'koho Pryporizhzhya i sumizhnykh rehioniv Ukrayiny. Monohrafiya [Anthroponymy of the Dnieper Coast and adjacent regions of Ukraine. Monography]. Dnipropetrovs'k; Mykolayiv, 2006. 236 p. [in Ukrainian]
14. Horpynych V. O., Tymchenko T. V. Prizvyshcha Pravoberezhnoho Stepu. Slovnyk [Surnames of the Right Bank Steppe. Vocabulary]. Dnipropetrovs'k: Porohy, 2005. 323 p. [in Ukrainian]
15. Ivantsova E. V., Berestova E. A. Idyolektnyy onomastykon sybysrskoho starozhyla / pod red. E. V. Ivantsovoy [Idiolect onomasticon of the Siberian old-timers speech / ed. E. V. Ivantsova]. Tomsk: Izd-vo Toms. un-ta, 2015. 308 p. [In Russian].
16. Ostash N. L. Do pytannya pro toponimiyu Naddnistrianshchyny (na materialy hovirky sela Stryhantsi Tysmenyts'koho rayonu Ivano-Frankivs'koyi oblasti). [On the question of toponymy of the Transnistrian region (on the material of the dialect of the village of Strygantsi, Tysmenytsia district, Ivano-Frankivsk region)] *Naukovo-tekhnichna revolyutsiya i suchasni protsesy rozvytku leksyky ukrayins'koyi narodno-rozmovnoyi movy: Tezy dop. respubl. nauk. konf. (Uzhhorod, lystopad 1989 r.)*. Scientific and technological revolution and modern processes of development of vocabulary of the Ukrainian vernacular: Abstracts add. republic Science. conf. (Uzhhorod, November 1989). Uzhhorod, 1989. pp. 105–106. [in Ukrainian]
17. Ostash R. I. Iz zhyttya suchasnykh ukrayins'kykh prizvys'k [From the life of modern Ukrainian nicknames]. *Ukrayins'ka proprial'na leksyka: Mat-li nauk. seminaru (Kyiv, 13–14 veresnya 2000 r.)*. Ukrainian proprial vocabulary: Mat-li nauk. seminar (Kyiv, September 13–14, 2000). Kyiv, 2000. pp. 115–121. [in Ukrainian]
18. Rut M. E. Onomastykon y lychnost': aspekty problemy. [Onomasticon and personality: aspects of the problem]. *Yazyk. Systema. Lychnost'*: Materyaly dokl. y soobshch. mezhdunar. nauch. konf. 21–25 maya 1998 h., Ekaterynburh, Rossiya. Language. System. Personality: Materials dokl. and messages. international scientific conf. May 21–25, 1998, Yekaterinburg, Russia. Ekaterynburh, 1998. pp. 138–147. [In Russian].
19. Saharovs'kyy A. A. Materialy do dialektnoho slovnyka Tsentral'noyi Slobozhanshchyny (Kharkivshchyny) : u 2 vyp. Vyp. 1, 2. [Materials for the dialect dictionary of the Central Slobozhanshchina (Kharkov region): in 2 issues]. Kharkiv: KHNU, 2011–2013. [in Ukrainian]
20. Syus'ko M. I. Z narodnoho dzhherela: karpatoukrayins'kyy zoonimikon u konteksti inshykh slovyans'kykh (i neslovyans'kykh) mov. Monohrafiya [From a folk source: Carpatho-Ukrainian zoonymicon in the context of other Slavic (and non-Slavic) languages. Monograph]. Uzhhorod: Grazhda, 2011. 272 p. [in Ukrainian]
21. Triynyak I. I. Slovnyk ukrayins'kykh imen. [Dictionary of Ukrainian names.]. Kyiv: Dovira, 2005. 508 p. [in Ukrainian]
22. Ukrayins'ka onomastyka: bibliografichnyy pokazhchik / uklad.: S. O. Verbych, I. V. Yefymenko, I. M. Zhelyeznyak; NAN Ukrayiny, In-t ukr. movy. [Ukrainian onomastics: bibliographic index / compiled by: S. O. Verbych, I. V. Yefymenko, I. M. Zheleznyak; NAS of Ukraine, Inst. languages]. Kyiv, 2013. 364 c. [in Ukrainian]
23. Chuchka P. P. Prizvyshcha zakarpat's'kykh ukrayintsiv: Istoryko-etymolohichnyy slovnyk. [Surnames of Transcarpathian Ukrainians: Historical and etymological dictionary]. L'viv: Svit, 2005. 701 p. [in Ukrainian]
24. Shepel' Y. O. Etnokul'turni tendentsiyi rozvytku narodiv Nyzhn'oyi Naddnipyrianshchyny na pochatku XXI stolittya. Monohrafiya / red.: Y. O. Shepel' [Ethnocultural trends in the development of the peoples of the Lower Dnieper region at the beginning of the XXI century. Monograph / ed. : Y. O. Shepel'; Dnipropetr. nats. un-t im. O. Honchara]. Dnipropetrovs'k, 2014. 131 c. [in Ukrainian]
25. Shcherbyna T. V. Neofitsiyni osobovi naymenuvannya v hovirtsy sela Zhuravky Shpolyans'koho rayonu Cherkas'koyi oblasti [Unofficial personal names in the dialect of the village of Zhuravky, Shpola district, Cherkasy region]. *Movoznavchyy visnyk. Linguistic Bulletin*. 2015. Vyp. 20. p. 10–15. [in Ukrainian]
26. Shcherbyna T. V. Prizvyshcheva systema hovirky s. Zhuravka Shpolyans'koho r-nu Cherkas'koyi obl. [Surname system of speech v. Zhuravka, Shpola district, Cherkasy region]. *Movoznavchyy visnyk. Linguistic Bulletin*. 2018. Vyp. 24–25. p. 177–186. [in Ukrainian]
27. Yatsiy V. Materialy do Slovnyka ukrayins'kykh prizvys'k (prizvys'ka zhyteliv p. Mykolayiv Radekhivs'koho r-nu L'vivs'koyi obl.). [Materials for the Dictionary of Ukrainian nicknames (nicknames of residents of the village of Mykolaiv, Radekhiv district, Lviv region)]. *Leksykohrafichnyy byuletyn'. Lexicographical Bulletin*. 2008. № 17. p. 100–106. [in Ukrainian].